

ACO, MOVIMENT D'ACCIÓ CATÒLICA

PART II

EL CONCILI VATICÀ II, L'ACCIÓ CATÒLICA I L'ACO

*Jordi Espí Vives
Consiliari General*

Després de repassar a grans trets la història de l'Acció Catòlica i la seva relació amb ACO a la primera part d'aquest dossier publicada al Butlletí passat (182), a la segona em centraré en les quatre notes que caracteritzen aquest tipus d'associacions i veuré com estan presents en el funcionament del nostre moviment.

Recordaré primer que aquestes notes van ser definides en el marc del Concili Vaticà II i que

eren la resposta a un plantejament que volia ser una posada al dia de l'Església. En segon lloc, faré una breu anàlisi del contingut de cada nota. En tercer lloc, veuré des de quines fidelitats l'ACO ha volgut portar a terme aquestes notes i com es defineix l'aportació específica que realitza al si de l'Església. Finalment, exposaré quins reptes ens planteja portar-la a la pràctica des de la personalitat pròpia del nostre moviment.

Unes notes definides en el Concili Vaticà II

En l'apartat anterior ja he explicat com la definició de l'Acció catòlica caracteritzada en quatre notes la trobem formulada en el Concili Vaticà II (1962-65).

El Concili va definir l'Església com a Poble de Déu, imatge que ve de l'Antic Testament i que va ser recollida per l'Església primitiva. Imatge que és suggerent per parlar d'una Església que fa camí amb el conjunt de tota la humanitat i que està en procés constant al llarg de la història.

En primer lloc, el Concili postula la igualtat bàsica de tots els batejats que ens fa a tots membres d'un mateix poble. Alhora que subratlla la dimensió comunitària de la fe cristiana, no podem viure la nostra fe d'una manera aïllada i individualista. Encara que hi hagi diversitat de serveis i ministeris, aquests són complementaris i estan sempre al servei del bé comú. El baptisme ens dona a tots i a totes la mateixa dignitat.

En segon lloc, es defineix l'estatut propi dels laics, definits com els fidels cristians, incorporats a Crist pel baptisme, constituïts com a Poble de Déu i que realitzen la missió de tot el poble cristià en l'Església i en el món. Es reconeix el seu protagonisme en el testimoniatge del Crist en el món; "els laics són particularment cridats a fer present i activa l'Església en aquells llocs i situacions en què, només a través d'ells, ella pot ser sal de la terra" (n. 33 Constitució dogmàtica so-

bre l'Església). Hi ha un tipus de testimoni i de presència d'Església en el món que ningú la farà millor que un laic. El testimoni fet a l'estil de Jesús, de paraula i obra, amb l'autoritat que dóna la coherència d'una vida que és ofrena al Pare i als germans.

Es valora especialment que aquest testimoniatge sigui associat, ja que la persona humana és social per naturalesa. Aquest testimoniatge associat és signe de comunió i fa més visible la importància de viure en comunitat la fe i el compromís cristià. Serà des d'aquesta valoració, que es donarà un relleu especial a l'Acció Catòlica, com una forma singular d'associacionisme laical.

El Concili també vol precisar què és Acció Catòlica i què no ho és. Per aquest motiu defineix les quatre notes. Es donava el cas que moltes associacions volien formar part de l'Acció Catòlica, emparant-se en el prestigi que donava una estructurada aprovada i impulsada pel Papa. Així, hi havia associacions dirigides per clergues que utilitzaven aquest nom. Davant d'aquesta realitat el Concili afirma la necessitat de la direcció laical d'aquestes associacions. D'altra banda, per motius d'evolució històrica, en algunes associacions havia entrat en crisi la dimensió evangelitzadora, el Concili posarà aquesta dimensió en primer terme. Finalment, es voldrà vincular especialment l'acció d'aquestes associacions al ministeri episcopal, per tal d'accentuar el seu caràcter diocesà.

Pel que fa a aquest darrer punt, penso que s'ha d'insistir en el fet que el Concili va voler resituar el paper dels laics a l'interior de l'Església entesa com a Poble de Déu, però també va voler fer el mateix amb els bisbes. En el Decret sobre el ministeri pastoral dels bisbes en l'Església es dibuixa el perfil d'un bisbe proper a la gent i que, per governar la diòcesi, compta amb el conjunt del poble de Déu, del qual formen part preveres, religiosos i laics. En el n. 17 d'aquest Decret s'afirma: "S'urgirà constantment l'obligació dels fidels a practicar l'apostolat segons la situació i les aptituds de cadascú, i hom els recomanarà que participin i col·laborin en les diverses obres d'apostolat laical, principalment en l'Acció Catòlica." Per tant, el mateix Concili estableix que perquè l'Acció Catòlica sigui possible cal el suport i l'acompanyament del bisbe diocesà, que sap que hi pot comptar, per tal que Jesucrist sigui més conegut, estimat i seguit en el nostre món.

Les quatre notes de l'Acció Catòlica

Ara comentaré breument aquestes quatre notes que trobem en el capítol IV del *Decret sobre l'Apostolat dels laics* (n.20) al tractar les diverses formes d'apostolat. El motiu consisteix en la voluntat de definir què es l'Acció Catòlica i què la caracteritza i, per això, estableix aquestes quatre notes.

a) L'objectiu immediat de les dites organitzacions és el fi apostòlic de l'Església, que és l'evangelització i la santificació dels homes i les dones, i la formació cristiana de la seva consciència perquè puguin impregnar de l'Esperit de l'Evangeli les diverses comunitats i els diversos ambients.

Evangelitzar vol dir portar l'Evangeli de Jesús al món per tal de transformar-lo des de dins. Consisteix, en primer lloc, a anunciar l'amor incondicional del Pare revelat per Jesucrist en l'Esperit Sant. No es pot separar l'Evangeli de la persona i la vida de Jesús de Natzaret, l'Evangeli ens vol

posar davant de tota aquesta riquesa de vida manifestada en les seves paraules i les seves accions. És un anunci que ens convida a la relació personal i amb la comunió amb tot el misteri de l'Encarnació, en Jesús podem descobrir, estimar i seguir el "Déu amb nosaltres" anunciat pels profetes d'Israel. En l'Evangeli descobrim quin és el projecte de Déu sobre el món i la humanitat, un

projecte que trobem en el començament del Sermó de la Muntanya de Mateu –capítol 5" "Feliços..." Aquest és el fi apostòlic de tota l'Església, però que té un paper més rellevant en els moviments d'Acció Catòlica.

L'altre pol de tota evangelització el trobem en la realitat del món concret al qual arriba aquest anunci i aquest testimoni; el nostre món és el lloc on ha de fer-se realitat aquest Regne de Déu, que Jesús va anunciar com a present i pel qual va lliurar la seva vida a la creu. Evangelitzar vol dir reconèixer les llavors del Regne que ja són presents en la vida de moltes persones, llavors que van molt més enllà de les nostres estructures i de la mateixa Església; però cal reconèixer també les contradiccions entre la realitat i l'Evangeli, el nostre món està lluny del Regne com una realitat ja assolida, cal una transformació profunda de valors, criteris, normes... Canvi –conversió", que ha de començar per cadascú de nosaltres, però canvi que ha d'incidir en les estructures que fan que el nostre món funcioni, i que ho faci d'una determinada manera.

Per això no n'hi ha prou de conèixer l'Evangeli, descobrir els valors, criteris que Jesús ens proposa; sinó que cal que passi per la vida perquè aquesta sigui il·luminada per la llum de Jesús.

L'ACO té com a vocació pròpia l'evangelització del món obrer. En el nostre Document d'Identitat afirmem que "Evangelitzar a ACO és anunciar Jesucrist a la Classe Obrera; ens cal portar una acció que faciliti compartir la Bona Nova de Jesucrist." (1.2.2.). Per a nosaltres "aquesta evangelització, es dona tant amb el testimoni de vida personal, d'entrega, de lluita, del militant d'ACO, com amb l'esforç constant de reunir les persones, tot valorant la seva vida, o explicant, en moments concrets, la fe que ens anima. També manifestant com a grup de cristians, la nostra fe en els companys (2.1.1.).

b) Col·laborant amb la Jerarquia de la manera que els és pròpia, els laics aporten la seva experiència i assumeixen la responsabilitat en la direcció d'aquestes organitzacions, en l'avaluació de les circumstàncies en què s'ha de realitzar l'activitat pastoral de l'Església i en l'elaboració i l'aplicació del pla d'activitats.

Aquesta evangelització es realitza des de la responsabilitat i experiència que aporta el fet de ser laics. Per tant, des de la manera pròpia de viure els diversos àmbits on podem fer present l'Evangeli de Jesús: la família, el món del treball i de la cultura, el camp de la política. I tot això, ho fem des de les característiques concretes de l'edat adulta, pel que fa a la forma de viure aquesta experiència i aquesta responsabilitat.

Per aquest motiu, és important que els mateixos laics siguin els responsables immediats i directes en la direcció de l'Acció Catòlica. A ells els correspon l'avaluació de les circumstàncies en què s'ha de realitzar l'activitat pastoral de l'Església en aquests àmbits concrets.

En el nostre Document d'Identitat s'explica la necessitat de ser presents en tota la Vida Obrera, es tracta d'una presència conscient, dins d'un projecte transformador, per tal de dur a terme una acció alliberadora i per aportar un missatge creïble als altres. (2.2.1.)

Cal potenciar sempre la participació activa en el món obrer, que passa per la presència en tot tipus d'organitzacions que hi ha en aquest medi. Com a moviment adult accentuem el compromís militant en els diversos àmbits que configuren la

nostra vida, tant d'una forma personal com col·lectiva. I ho fem des de la consciència que ens transmet el mateix Concili Vaticà II: "El goig i l'esperança, el plor i l'angoixa de l'home contemporani, sobretot els dels pobres i de tota mena d'affligits, són també goig i esperança, plor i angoixa dels deixebles de Crist, i no hi ha res de verament humà que no ressoni en el seu cor." (Constitució Pastoral de l'Església en el món contemporani, n.1).

c) Els laics actuen units a tall de cos orgànic, perquè sigui més ben significada la comunitat de l'Església i l'apostolat resulti més eficaç.

Aquesta nota accentua els dos aspectes principals de l'organització, que són l'expressió de la comunitat que vivim els membres de l'Acció Catòlica i la convicció que junts serem més eficaços en l'evangelització del nostre món. En el document d'Identitat diem: "Evangelitzar és també anar fent possible una Església que vagi sent entre els homes una presència col·lectiva de Jesucrist, de l'Evangelí" (1.2.3.). El fet que el Moviment estigui portat i organitzat pels propis militants li dona un estil propi, diferent d'altres estructures d'Església.

L'ACO ens dona l'oportunitat de fer experiència de comunitat cristiana. Creiem que la comunitat neix de l'Esperit i que és signe d'unitat i d'amor per a tothom. Per a nosaltres, no és possible viure la fe d'una manera aïllada, sinó que la fe es transmet en el contacte personal i en l'ajuda mútua que fem en el grup de Revisió de Vida. Experiència de comunitat cristiana que comença en el grup de Revisió de Vida, i que després s'amplia i enriqueix amb els altres grups de la Zona i del conjunt del Moviment, i que també ens vincula als altres cristians de la diòcesi.

En aquest sentit, en l'aportació que Salvador Pié va fer a les XI Jornades de Consiliaris del CCME sobre *La identitat i missió dels consiliaris avui* (Eines de Formació n.6, 2002) s'afirma que "l'Acció Catòlica no és una associació més, sinó que té la vocació ha-

bitual apostòlica dels laics de la diòcesi, com un organisme que articula els laics d'una manera estable i associada en el dinamisme de la pastoral diocesana. El caràcter propi de l'Acció Catòlica sorgeix de la necessitat d'estimular i assegurar que fan que l'Església pugui ser evangelitzadora" (p.18).

Es pot expressar dient que junts evangelitzarem millor, tant amb els altres militants del nostre moviment com amb els altres membres d'altres moviments d'Acció Catòlica i del conjunt de l'Església. D'aquí neix la necessitat de coordinació i d'ajuda mútua que vivim tant al si de la Pastoral Obrera com als Consells d'Acció Catòlica. I també es posa de manifest com seria d'absurd que els moviments d'Acció Catòlica tinguéssim entre nosaltres actituds excloents i que fomentessin la rivalitat en els llocs on som presents; si fos així hauríem de plantejar-nos quina experiència de comunitat eclesial tenim i manifestem en realitat.

d) Tant si s'ofereixen espontàniament com si són convidats a l'actuació i a la col·laboració directa amb l'apostolat jeràrquic, actuen sota la superior direcció de la mateixa Jerarquia, la qual pot sancionar aquesta col·laboració fins i tot per mitjà d'un mandat explícit.

Ja he dit anteriorment que el Concili Vaticà II no només va voler resituar el paper dels laics a

l'Església, sinó que també ho va fer amb el ministeri dels bisbes. Va definir el perfil d'un bisbe proper al seu poble i que sap que no pot portar tot sol la responsabilitat que li ha estat encomanada.

Cada cop més es parlarà de cooperació per parlar de la relació amb el bisbe i els militants del moviment. En el nostre Document d'Identitat afirmem que "ACO vol viure fidel a l'Evangelí, a la Classe Obrera i a l'Església de Jesucrist. I vol viure una experiència eclesial i missionera que ajudi a superar el divorci que històricament ha existit entre l'Església i el Món Obrer" (1.1.2.). Aquest seria el fruit principal que podríem esperar d'una relació sincera i dialogant amb els respectius bisbes diocesans.

Cooperació que s'ha d'establir habitualment amb els responsables del moviment que han estat escollits pels militants. Cooperació que cerca la finalitat principal que Jesús sigui conegut, seguit i estimat en el món obrer, i que el seu Regne arrelí en aquest món i transformi totes les situacions presents en aquest i que són contraries a la dignitat dels treballadors i treballadores.

Perquè això sigui possible, ens cal tenir una actitud de llibertat interior i d'honestedat per tal de dir als nostres bisbes quines paraules i accions de l'Església poden afavorir o dificultar l'evangelització del Món Obrer. Cal, ahora, valorar el seu acompanyament i la seva ajuda perquè

siguem més fidels a la nostra vocació de militants.

Alhora, hem de veure que aquesta cooperació serà més eficaç, si no la fem sols, sinó coordinats amb els altres moviments amb qui compartim la mateixa voluntat. La participació activa en la Pastoral Obrera i en el Consell d'Acció Catòlica ha de fer possible que aquesta cooperació sigui real i possible, i que junts treballem per aquesta Església oberta i atenta al món que tots volem.

Aportació específica de l'ACO

Aquesta voluntat que les quatre notes configuren la vida i l'acció del nostre moviment, ens ha portat a unes fidelitats que s'han anat concretant al llarg de la història. Fidelitats que donen un rostre propi a l'ACO i que defineixen quina és l'aportació específica del nostre moviment en el conjunt de l'Església:

La fidelitat al mètode de la Revisió de Vida que ha donat cos al nostre procés com a militants cristians i obrers. Com expressem en el nostre Document d'Identitat aquest és el mètode principal de formació i evangelització que tenim a l'ACO. "A l'ACO seguim el mètode de la Revisió de Vida Obrera, per descobrir la importància dels fets, com hi estem implicats, com a través d'ells Déu ens parla i ens convida a transformar-nos (conversió) i a transformar la realitat (compromís)" (3.1.1.). La Revisió de Vida ens ajuda a concretar l'experiència de comunió que fem en el nostre grup concret, amb els altres companys i companyes amb qui compartim els esdeveniments que es van donant al llarg de la vida adulta. És el que desperta en nosaltres aquesta actitud alhora contemplativa i activa que està a l'arrel de la conversió i del compromís. Amb tot no podem oblidar que la Revisió de Vida per a nosaltres, no és només un mètode que cal aplicar, sinó un esperit, una forma de ser i de viure

que ens va configurant en els diversos àmbits de la nostra vida.

La fidelitat a unes persones concretes amb qui hem fet camí junts en moltes etapes de la nostra vida. Sempre he dit que el que ens dóna experiència de moviment és la relació personal amb els altres militants, no només els companys del grup de revisió de vida, sinó també aquells que esperem trobar-nos en les trobades de Zona, en la Jornada General, en la Setmana Santa... Si perdem aquest punt d'afecte i tendresa en la relació personal, fàcilment podríem convertir el moviment en una ideologia; no podem perdre mai aquesta militància humanitzadora. La nostra experiència de comunió no és abstracta, sinó que està formada per una multitud de noms que ens han fet el que som.

La fidelitat a uns orígens i a una història personal i col·lectiva. Molts trobem els nostres orígens en famílies treballadores, cosa que provoca que situacions com la immigració, la precarietat laboral, l'atur, el fracàs escolar..., hagin estat ben presents al llarg de la nostra vida. Voler formar part de l'ACO, en tant que moviment dins de la Classe Obrera, expressa la voluntat de mantenir avui la fidelitat a aquests orígens.

La fidelitat a una fe que es concreta en un compromís i en una acció transformadora de la realitat. Estant sempre a la recerca de la coherència de vida i d'uns mitjans que permetin millorar la nostra vida i la dels nostres companys. Seguint els ensenyaments i l'acció de Jesús que ens porta a voler ser llevat dins la massa. Aquesta voluntat es concreta a través del testimoni personal i d'una presència activa i participativa en una gran diversitat d'associacions, tals com els sindicats, partits polítics, associacions de veïns i veïnes, ONG..

La fidelitat als referents tradicionals de l'Acció Catòlica Especialitzada, en concret a les veritats de Cardijn, que van ser exposades en la part primera d'aquest treball. El procés personal de molts militants d'ACO està arrelat a l'experiència viscuda en els moviments infantils i juvenils de la Pastoral Obrera, sobretot de la JOC i la JOBAC,

això ens ha aportat una formació molt important i ens ha donat uns vincles personals que no s'han trencat al finalitzar la militància en el moviment juvenil. A més, aquest fet ha facilitat el creixement del nostre moviment en els darrers anys.

La fidelitat que molts militants manifesten en la seva disponibilitat per ser responsables de grup, de zona, d'alguna comissió, per ser presidents. La peculiaritat de l'ACO de tenir president i presidenta, i que expressa aquesta voluntat de ser un moviment integrador. L'acompanyament dels consiliaris en el procés de fe dels militants; acompanyament que es realitza en la Revisió de Vida, en la lectura de l'Evangelí, en la celebració de la fe, en la responsabilitat compartida, en la presència en els actes del moviment...

Finalment, la fidelitat a una presència que vol ser significativa en el si de l'Església i que es concreta en la participació en una gran diversitat d'estructures eclesials, des de la participació en Consells Pastoral d'algunes parròquies, en diversos Equips de Pastoral Obrera (EPO) arxipresbiterals o diocesans, en els diversos nivells de coordinació de Pastoral Obrera, en els Consells d'Acció Catòlica, en la coordinació europea del Moviment de Treballadors Cristians d'Europa (MTCE) i en el Moviment Mundial de Treballadors Cristians (MMTC), i en tots aquells espais en què l'ACO pensa que pot fer una aportació positiva al conjunt de l'Església.

Reptes que ens plantegen aquestes fidelitats

Per finalitzar aquest treball exposaré uns quants reptes que em sembla que se'ns plantegen des de la voluntat de viure aquestes fidelitats. Aquest punt no passa de ser una reflexió feta en veu alta, a partir dels principals temes que han anat sortint darrerament en el Comitè General i diverses reunions de consiliaris de les zones. Voldria ser una petita aportació a les portes del pròxim Consell que farem el curs vinent.

En primer lloc, la necessitat que tenim de transmetre a altres la riquesa que vivim a l'ACO, la necessitat de ser testimonis allà on som, de

plantejar-nos quina és la nostra presència i el nostre compromís en els diversos àmbits que configuren la nostra vida. Un repte permanent és convidar altres a viure aquesta experiència i aquesta riquesa. En el nostre context actual penso que hauríem de plantejar-nos seriosament la importància de la Iniciació al moviment; per tal de veure a qui podem convidar a formar-ne part, veure com podem arribar als treballadors i treballadores que viuen situacions més precàries, especialment els treballadors immigrants... Com a moviment evangelitzador hem de revisar constantment quina és la qualitat de la nostra presència allà on som.

En segon lloc, el repte de la Formació i de l'espiritualitat militant que doni cos al nostre procés de fe i de militància cristiana i obrera. Formació que rebem en el grup de Revisió de Vida i en diversos actes organitzats a la Zona i al Moviment. Cal aprofitar les oportunitats que ens dona ser membres d'un moviment que constantment ofereix mitjans concrets de formació i espiritualitat. La presència escassa de militants en alguns d'aquests actes, em fa pensar en la necessitat d'insistir en aquest repte. En aquest punt, cal valorar el paper de preveres, religiosos i religioses i laics i laiques que acompanyen el procés de fe dels militants de l'ACO com a consiliaris; cal vetllar perquè aquest acompanyament sigui possible i es faci en equip.

En tercer lloc, el repte de trobar militants disposats a viure un temps de responsabilitat a l'interior del Moviment. Valorar la importància d'aquest servei, sovint amagat, però necessari perquè el Moviment funcioni. Responsabilitat que es concreta en els diversos nivells de l'ACO: en el grup, en la Zona, en les Comissions, en el Comitè Permanent... L'ACO funciona gràcies al compromís desinteressat de molts militants que es comprometen un temps al servei del Moviment. La dificultat que trobem a vegades perquè hi hagi militants disposats a fer aquest servei, ens ha de fer descobrir la necessitat que en els grups de revisió de vida se'ns ajudi a prioritzar i a valorar el compromís a l'interior del Moviment.

Finalment, el repte de ser una veu significativa i profètica al si de l'Església. La necessitat del diàleg permanent amb els nostres bisbes, que és expressió de la nostra voluntat de cooperar amb ells de cara a l'evangelització del món obrer. La presència activa en les diverses estructures eclesials en què participem, aportant una veu que ha de ser respectuosa però clara. La nostra presència en el món ens ha de donar aquest punt de realisme que moltes vegades falta en molts plantejaments pastorals. Arrelats a la realitat del nostre món i a l'esperança que la Utopia del Regne de Déu és possible.

